

Ord. Prof. Dr.
REHA OĞUZ TÜRKKAN

KOLAY VE İYİ ÖĞRENME TEKNİKLERİ

Basım Yayım Dağıtım

Alfa Yayınları : 295
Kişisel Gelişim Dizisi : 12

KOLAY VE İYİ ÖĞRENME TEKNİKLERİ

Reha Oğuz TÜRKKAN

Copyright © 1996, ALFA Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.

1. Baskı : Temmuz 1996
ISBN : 975-8052-46-2

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni : M. Faruk Bayrak
Genel Yayın Koordinatörü : Dr. Cahit Akın
Yayın Yönetmeni : Dr. Cahit Akın
Kapak Tasarımı : Adım Grafik
Ofset Hazırlık ve Dizgi : Belgin Gürdereoğlu
Montaj, Baskı ve Cilt : Melisa Matbaacılık

Pazarlama ve Satış Müdürü : Vedat Bayrak
Satın Alma Müdürü : Ali Bayrak
Sevkiyat Sorumlusu : Ömer Kimil

*Kitabın tüm yayın hakları ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.'ye aittir.
Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz,
hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.*

ALFA Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.

Ticarethane Sk. No: 41/1
34410 Cağaloğlu, İstanbul
Tel : (212) 511 5303-513 8751-512 3046
Fax : (212) 519 3300
E-mail : alfabas@doruk.com.tr

MELİSA MATBAACILIK

Çiftelhavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi
No: 8 Bayrampaşa-İstanbul
Tel/Fax : (212) 501 9757

ALFA/AKTÜEL KİTABEVLERİ

BURSA

Burç Sinema Pasajı No: 34
Altıparmak
Tel : (224) 223 6016

ŞANLIURFA

Mimar Sinan Mahallesi, 2. Sk.
No:2/D Halk Eğitim Yarı
Tel/Fax : (414) 312 4680

İÇİNDEKİLER

• Giriş-Yazarı Takdim: Cevat Dünder	1
• Kitabın Önsözü ve Şeması	4
1. BÖLÜM: Öğrenmeyi Öğrenmek	9
• Kolay ve İyi Öğrenmenin Püf Noktaları	11
• Eğitimin Çok Kısa Tarihi	16
• S.P.Ö. Metodunun Temel İlkeleri	25
• Çok-Araçlı (Multi-Media) Öğretim	30
• Bilgisayarlı Eğitim-Olumlu Olumsuz Yanlarıyla	34
• Türkiye’de Eğitim	43
• Zekâ ve Beyin	47
• Beyni Etkileme	54
• Alfa Ritimleri, Aletsiz Gevşeme	65
• Anlama, Hatırlama ve Beyin	77
• Çabuk Kavrama, Sağlam Anlama ve İyi Hatırlama İçin Tavsiyeler	93
• Başarı	99
• Başarısızlığı Başarıya Çevirmek İçin	105
• Fikir Üreticilik ve Yaratıcılık: Yeni Teknikler	116
• Maneviyat ve Karakter Eğitimi	134
• Yarının Meslekleri İçin Bugünden Hazırlanma	140
2. BÖLÜM: Çok Hızlı Okuma (ÇHO).....	153
• ABD’de ve Türkiye’de ÇHO	156
• Okuma Hızını Abartanlar ve Gerçekler	158
• ÇHO Neye Yarar? Nerede Öğretiliyor?	160
• ÇHO Nasıl Başladı?	165
(I) HIZLI OKUMA	169
• Kötü ve İyi Okuma	172

• Ölçmeler (hız, anlama)	176
• Gözü Hızlı Görmeye, Geniş Görmeye Alıştırmak	194
(II) GGO= Atlamalı ve Okuma ve Anlama	205
3. BÖLÜM: Yabancı dil Öğrenme ve İlerletme	213
• Ben Nasıl Öğrendim?	215
• Ön Hazırlıkla Başlayın	219
a) Cümledeki "mafsal" sözcükler	220
b) En çok kullanılan sözcükler	223
c) Gramerden bir nebze	225
• Amaca Göre Metot	232
a) Görüntüyle (visual)	233
b) Kulaktan (audio)	234
c) Koroyla öğrenme ve telaffuz	235
ç) Rol oynamayla öğrenim	236
d) Flaş aracılığıyla ve araçsız flaş	237
e) SPÖ ile lisan	238
f) Uykuda öğrenme ve SİTA/Alfa metodu	240
Kaynaklar	248
EKLER	251
<u>EK 1:</u> SPÖ hakkında değerlendirmeler	253
<u>EK 2:</u> SPÖ ders örneği (Matematik)	257
<u>EK 3:</u> SPÖ ders örneği (Fizik)	261
<u>EK 4:</u> Eğitimde 2000'lere doğru yeni çizgiler	263
<u>EK 5:</u> Eğitimde değişmekte olan yöntemler	264
<u>EK 6:</u> Bilimin en büyük 20 fikri	267
<u>EK 7:</u> Türkiye'de eğitimin durumu	270
<u>EK 8:</u> Bir eğitim uzmanının görüşü	274
<u>EK 9:</u> Türkiye okullarında bilgisayar	276
<u>EK 10:</u> ÇHO için çizgili talimler	277
<u>EK 11:</u> ÇHO talimleri (hız, anlama, hız ve anlama: 16 adet)	284

EK 12: M.E.B.'nin 2000'lerde eğitim Şurası (15.).....	315
EK 13: Komisyon raporunun giriŐi	320
EK 14: Őurada kapanıŐ sözlerim	321
EK 15: Resimler: ABD'de SPÖ esaslı okul açma ve Türkiye'de Açık Üni- versite kurma	325
Yazarın Eserleri	333

YAZAR HAKKINDA BİR EĞİTİMCİNİN TAKDİMİ

Ord. Prof. Dr. Reha Oğuz TÜRKKAN, Amerika'nın en ünlü 5 Üniversitesinden biri olan **Columbia Üniversitesi**nden emekli bir eğitimci ve psikologdur^(*). Eğitimde açtığı çığırılar sebebiyle de "**Who's Who**" (Kim Kimdir?) ansiklopedisine alınmıştır (1970-1973). 1972'de yurduna kesin dönüş yaptığundan beri, **Çok Hızlı Okuma** konusunda olduğu gibi, "**KOLAY, HIZLI ve İYİ ÖĞRENME**" diye isimlendirdiği tekniği de Türkiye'de tanıtmaya çalışmıştır (25 yıl kaldığı Amerika'dayken de bu yolda gayret sarfetmiştir.)

Hatıralarında, işbaşına geldiğini duyduğu her yeni Milli Eğitim Bakanına Amerika'dan uzun mektuplar ve raporlar yazdığını anlatır ve cevap bile alamayışından şikayet eder.

Türkiye'ye dönmeden az evvel, Amerika'da uydular yoluyla yayın yapan ve "**Açık Üniversite**" öğrenimi veren "**Sunrise University**" (Güneş Doğarken Üniversitesi)nde görev alınca, Türkiye'de hem bu olay hakkında, hem de gelişmesinde rol oynadığı kolay öğrenme teknikleriyle ilgili dizi makaleler yazmıştır (Milliyet, Tercüman, Türkiye ve Adalet gazetelerinde). 1972'de İstanbul'da Abdi İpekçi kendisiyle röportaj yapmış ve özellikle yeni öğrenim tekniklerini sorup yayınlamıştır.

(*) *Türkkan'ın yazılarında ünvan kullanmada bazı prensipleri vardır. Columbia Üniversitesinden emekli olduktan sonra akademik ünvanlarını konu gerekirse kullanır. ABD'de, artık profesörlük yapmayan emekli hocalar, "titr"lerinin başına "EX" (sabık/eski) diye yazarlar; bundan hoşlanmayan Türkkan, bilim yazılarında sade "Dr" (Ph. D.) ünvanlarıyla yetinmiştir (çünkü bu sürekli bir haktır). Kendi bilim dalı olmayan başka konularda yazarken de (meselâ politika ve edebiyatla ilgiliyse) hiç ünvan kullanmaz ("Türk Edebiyatı" dergisinde, gazetelerde ve "Tabutluktan Gurbete" kitabında olduğu gibi). 7 Temmuz 1990 tarihinde Bakü Üniversitesi oybirliğiyle kendisine "Ord. Prof. Dr." ünvanını da verince, yayıncıları imzasına bu "titr"leri eklemekte ısrar etmişlerdir. Gençliğinde "Avni Motun", "Reha Kurtuluş" ve "Oğuzhan" gibi müstear adlar da kullanmıştır (hikâyelerinde... vb.)*

Bunların tesiriyle olacak, önce Ecevit'ten (1973) sonra da "Milliyetçi Cephe" hükümetinden (1975) gelen teklifler sonunda **Yaykur Açık Üniversitelerini** kurmuş ve şimdiki Açık Üniversite'nin de teknolojik temelini atmıştır^(*). (Eskişehir Açık Üniversitesi'nin kuruluşunda da danışmanlık yapmıştır.)

Türkkın Yaykur'da Kolay, Hızlı ve İyi Öğrenmenin bir aracı olan (S.P.Ö) teknikleriyle uğraştığı söylenemez, çünkü öncelik, televizyonlu, radyolu ve mektuplu Açık Üniversitenin temelini atılmasında ve derslerin başlatılmasındadır. Bunu yapıp da Milli Eğitimden ayrılırken Amerika'dan getirdiği SPÖ esaslı öğretim makinelerini ve ders araç ve gereçlerini Bakanlığın FRTM bölümüne hediye etmiştir.

Gene hatıralarında, Talim Terbiye Dairesinin üyelerine verdiği 2 gün süren seminerde metodunu anlattığını, ilgiyle dinlendiğini, fakat bir şey yapılmadığını, milyonlar değerindeki makinelerin de depoda çürüdüğünü üzüntüyle nakleder (Türk 2000 Postası, Tanıtım dergisi... v.b.).

Aradan 8-10 yıl geçer. Türkkın'ın açtığı çığırda, TV'li Açık Üniversite, hızlı okuma gibi yenilikler tutunur, hatta taklit edilir; fakat o, "Kolay, Hızlı, İyi" öğrenimin temellerinden olan "**Sorularla Programlı Öğrenim**" (S.P.Ö)'yü Türkiye'de başlatamadığı için, görevini tam yapmamış gibi üzgündür. Üstelik, 1970'lerden ve 80'lerden beri eğitimde daha da yeni yöntemler ortaya çıkmıştır. Tekrar kolları sıvar. En yeni teknikleri de içine alarak, elinizdeki bu kitabı yazar (1985'de- Türkiye'de İlk Hızlı Okuma kitabı olarak yayınlanan- "**Çok Hızlı Okuma**" ki-

(*) 1976'da ABD'nin NASA Kuruluşu, Hindistan'da ATC uydusuyla bir yıldır okullara açık öğretim yayınları yapan projenin değerlendirmesi için Dr. Türkkın'ı Delhi'ye davet etmiştir. Verdiği raporun bir kopyesini de Talim Terbiye'ye teslim etmiştir.

tapçığının genişletilmiş 3. baskısı bu kitabın 3. bölümünü oluşturmaktadır).

Çıkmazda olan Türk eğitimi, şu anda yeni koalisyonun ilk heyecanıyla yeniden düzenlenirken ve 15. Millî Eğitim Şurası toplanırken, inşallah eğitimin bu temel kitabının ışığından da yararlanır.

Bu "belki"li bir temenni ama, kitabın genç ve yetişkin bütün okuyucularının, daha kolay, daha hızlı ve daha iyi öğrenmeyi öğrenmenin tadına varacaklarından eminim.

Cevat DÜNDAR

Eğitimci-Senarist-Yaykur Planlama
Dairesi Eski Uzmanı

Birkaç Giriş Sözü

Bu kitabın okuyucuları acaba kimlerdir?

Her yazar kalemi eline almadan önce bu suali kendi kendine sormalıdır. Yani "okuyucu profili"ni anlamalıdır. Yazı üslubu ona göre ayarlanmalıdır.

Ben de buna cevap aradım. Fakat tek bir cevap yoktu.

Her düzeyde öğrenciye hitap edeceğim kesindi. Bazı bölümleri de meslekdaş "psikolog"lar, eğitimciler ve devlet mekanizmasının çeşitli kademelerindeki yetkililer için yazacaktım.

En uygun üslubun, **en kolay anlaşılın** yazım şekli olduğunda karar kıldım. Çünkü bazı bahisler karmaşık **psiko-bio-teknoloji** konularına değinecekti ve bunlardan anlam çıkarmak pek çoklarına (öğrenci olmayanlara bile) zor gelecekti.

Bütün bunları hesaba katarak, en rahat anlaşılır bir yazış tarzına özen göstermeye niyet ettim; konuyla ilgili fıkralar anlatarak ve bazı **hatıralarımı naklederek** çetrefil noktalara açıklık getirmek. Yani okuyucuyla karşılıklı sohbet eder gibi bir üslup. Bunu yaparken de, konuyu rahatlatayım derken sulandırmayacak, derinliğinden ve bilimselliğinden ödün vermiyecektim. Umarım başarmış olurum ve **inşallah bu "kolay" üslubu da yadırgamazsınız.**

Kitabın düzeni hakkında da bir fikir vermek isterim. Hemen "**buna ne gerek var?**" deyip atlamanızı tavsiye etmem. İlerde "**İyi Anlama**" bölümünde göreceğiniz gibi, bir yazıyı veya kitabı **okumaya başlamadan önce**, yazarın takip ettiği plânı, düzeni kavrarsanız, asıl bölümlere geçtiğinizde konu yabancı gelmez.

☆

☆ ☆

Düzen konusuna girerken, çabuk sıkılan okuyucularımdan, en kolaydan başlamadığım için özür dilemek isterim; "**kolay**" diyebileceğim "**Kolay ve Pratik Tavsiyeler**" bölümünü kitabın başta gelen kısmına almadığım için başışlana. İlk önceleri öne koymayı plânlamış ve çabuk sıkılan okuyucuları heveslendirmek istemiştim. Ama sonra baktım ki, **öğrenmeyi öğrenmek** için, ilk önce kafamızın işleyişi hakkında bir fikir vermezsem ve tarih boyunca bunu bilmeden girilen öğretim denemelerinin nafileliğini belirtmezsem, konu kopuk ve havada kalma tehlikesine uğrayacak. Beynin içinin keşfiyle öğrencinin ilgisi de bu baş bölümlerinin konusuydu. Onun için plânladığım düzeni değiştirdim ve "**Pratik**" bölümleri daha arkaya aldım.

Bu demek değil ki baş tarafı atlıyarak okumaya başlayamazsınız. İsterseniz, pek âlâ "**Pratik tavsiyeler**" kısmından da başlayabilirsiniz. Ve böyle yaptıktan sonra, isterseniz geri dönüp baş kısımları sonra okuyabilirsiniz. O bölümlerde ele alacağım "**Beynimizin içinin**" keşfiyle açılan yeni imkânlar ve 2000'lere doğru öyle ilginç konular var ki, ya sırasıyla, ya da daha sonra merakla okumak isteyeceğinizden emim.

☆

☆ ☆

Kitabın düzeni şimdiki şekliyle, şu üçlü plâni izliyor:

1) **KOLAY ÖĞRENME** (Çabuk Kavrama, Sağlam Anlama, İyi Hatırlama Konularıyla birlikte).

Bu bölümlerde öğrenme psikolojisi, eğitimin çok kısa tarihi, hafıza, Sorularla Programlı Öğrenim, Bilgisayarlı öğretim, son gelişmeler, beynin içiyle ilgili araştırmaların öğrenmeye etkileri ve Fikir Üretici Düşünme eğitimi konuları işlenecek. Öğrenmenin Pratik Yolları, Test-sınav için hazırlanma ve Anne-Babalara tavsiyeler de bu bölümlerde.

2) **YABANCI DİL ÖĞRENİMİ** - gerek okul ve dersanelerde, gerekse kendi kendine öğrenmede-nasıl daha kolay ve sağlam yapılabilir, en son teknikler nelerdir, bu 2. kısımda.

3) **ÇOK HIZLI OKUMA**: Göz gezdirme-Atlamalı-Çapraz Çok Hızlı Okuma, normal (herşeyi okuyarak) hızlı okuma ve tabii, iyi anlama. Egzersiz parçalarıyla.

Kitaba "**EK'ler**" bölümünü de ekledim: Fazla ayrıntıları ve teknik noktaları merak edenler için.

Bu düzene göre, kitabı, yazarlık hocalarının basit ve komik gözükürken "**başlaması gereken yerden başla, bitecek yerde de noktala**" nasihatına uymuş oluyorum.

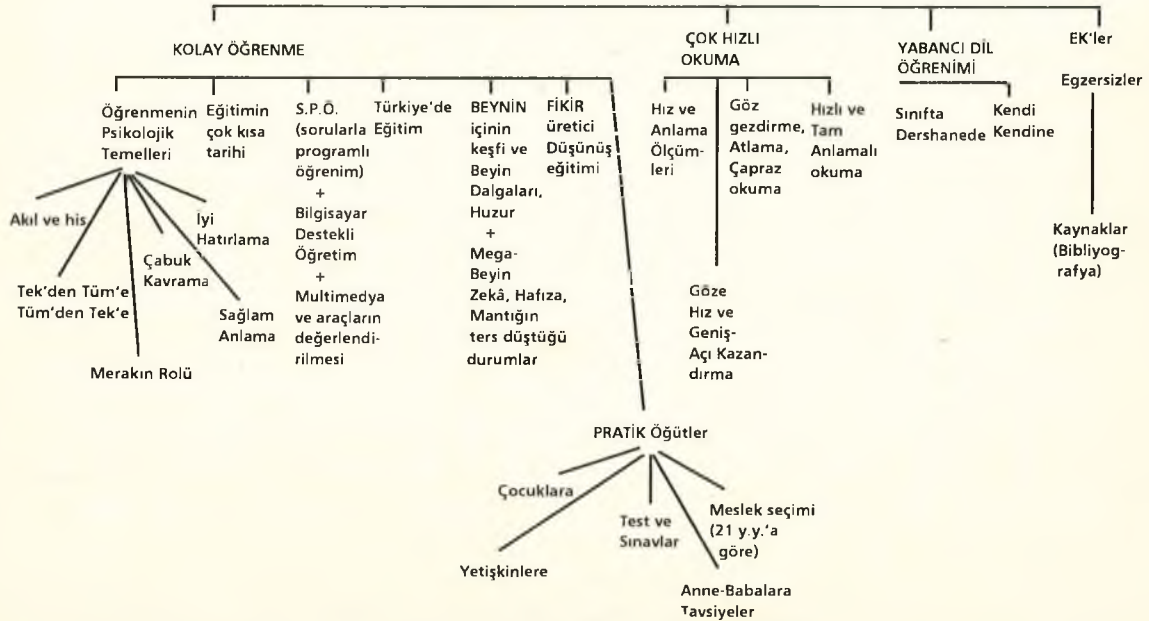
Başlıyalım öyleyse...

Ord. Prof. Dr. Reha Oğuz TÜRKKAN
Gölköy ve Suadiye
1993-1996

Not: Türkiye'de çocuklarımızı ve gençlerimizi sürekli sınav stresine sokan, çocukluklarının ve gençliklerinin tadına vardırılmayan okul-aile baskı rejimine söylenecek çok sözüm var ama, bu kitap onun yeri değil.

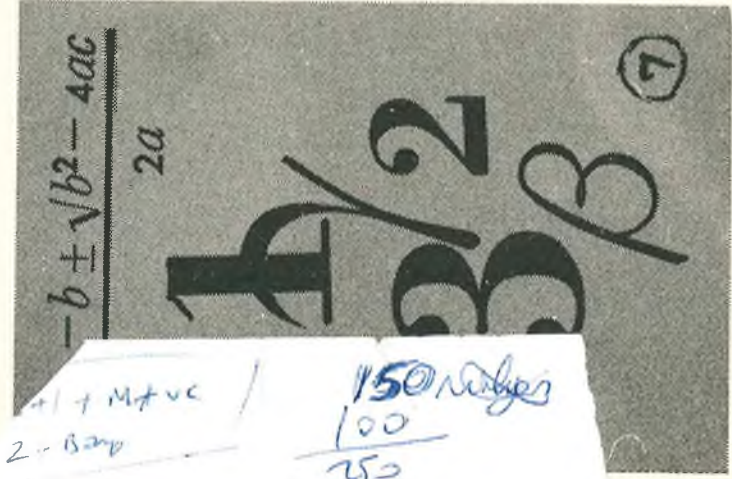
Bir öğüt vardır: "Bir konunun şeması, grafik biçiminde ve kuşbakışı olduğu için, anlamayı daha da kolaylaştırır". Kitaptaki bu öğütümüze biz de uyup eserin şemasını verelim:

Kitabın Plânının Şeması

1. BÖLÜM

Öğrenmeyi Öğrenmek

NIHAT BÜLBÜL NİH

NIHAT BÜLBÜL

KOLAY VE İYİ ÖĞRENMENİN PSİKOLOJİK "PÜF NOKTALARI"

Bunlar nelerdir?

Bu soruyu "**Kolay**" yerine "**İyi Öğrenme**" şeklinde sorsaydık, herkesin hemen aklına gelen cevap "**Çalışmak, gene çalışmak, gene çalışmak**" olurdu. Ama biz "**kolay**" yolunu da bulmaya çalışacağız. Hem "**kolay**" öğrenebilir, hem de "**gene, gene, gene çalışırsanız**", süper başarılar elde edersiniz. Hatta şu "**gene**"leri ikiye, bire indirebilir, arta kalan zamanda başka konuları veya dersleri ele alma fırsatı kazanırsınız. Hatta eylemeye bile vaktiniz kalır.

"**Alın teriyle kazanma**" ilkesine büyük önem verenler, "**kolay**" denen herşeye şüpheyle bakarlar. "**Kolay Öğrenme**" yolu da onlar için "**üstünkörü ve yüzeyde öğrenme**" gibi gelebilir. Belli bir konuyu bir iki gün veya hafta yerine, haftalarca, aylarca çalışmak daha verimli olur diye düşünürler. Soralım.

Ağır bir yükü ıkına ıkına kaldırmak yerine, kaldıraç (levye) kullanıp kaldırırmek daha iyi değil midir?

Varılmak istenen bir yolun "**kestirmesi**" varken, uzun yolu tutup yorulmakta ve gecikmede mana var mıdır? Ya da, bir dağın tepesinde ulaşmamız gereken bir yer varsa, ve bir vasıta (at, motosiklet, helikopter, araba) müsaitse, yokuşu yaya tırmanıp "**alın teriyle**" ve kan-ter içinde kalarak varmak akıllıca olur mu? (*Meğer ki spor diye yapın*)

Denebilir ki, "**zorlanarak öğrenilen bir şey daha çok akılda kalır**"; bu, pek az durumlarda, geçerli olabilir ama, çok eski bir metottur ve ezbercilik çağından kalmadır; bazı öğrencilerin böylesine çalışlanlara "**inek**" yakıştırması yapmalarının bir izahı olabilir.

2000'lere doğru yol alan dünyamızda "**daima daha iyi bir yol vardır**" ilkesi tercih edilmekte ve ilerlemenin itici gücü olmaktadır.

Öğrenmede de, **kolay**, dolayısıyla "**daha iyi yollar**" vardır ve bunlardan yararlanmak akıllılıktır. Türkiyemizde de bu anlaşılmalı olmalı ki, **hafızaya** kestirme yollar öğreten ve "**Okumayı kolaylaştırıp hızlandıran**" kurslar bu kadar rağbet görmektedir.

"**Kolay Öğrenme**"yi -kitabın başlığından da anlaşılacağı gibi- sadece kolaylık hedefinde bırakmadık ve buna daha "**İyi Anlama**"yı da ekledik ("**Çabuk Kavrama**", öğrenmeden biraz farklı bir kazançtır).

"**Kolay ve İyi Anlama**" şeklinde birleştireceğimiz hedef, "üstün-körü"lükle ve "Yüzeysellik"le ilgisi yoktur. Tam tersine, eski usul çalışmalarına nazaran çok daha sağlam, çok daha akılda kalan bir öğrenmeyi kazandırır, çünkü sağlam psikolojik temeller ve beynimizin işleyişi hakkında bilimin yeni bulgularına dayanır. Tek başına, **kolaylık ağırlıklı "öğrenme"** bile, yan ürünü olarak, "**İyi öğrenme**"yi doğurur (tıpkı - şimdiden söylemiş olayım- **daha hızlı okumanın, daha iyi anlamayı da sağladığı** gibi). Ama biz bu "yan ürünlerle" yetinmeyip, daha başka teknikleri de devreye sokacağız.

ÖĞRENMEYİ ÖĞRENMEK VE ÖĞRETMEK

Eğitim ve öğretimde bugün dünya dev adımlarıyla ilerliyor. Eskiden sade Üniversite öğrencilerinden beklenen beceriler (tenkitçi düşünmebilme, yaratıcı fikir üretebilme, çözüm bulma, muhakeme yürütebilme, bilgiyi değerlendirebilip bir senteze varma, farklı dinleyicilerle iletişim kurabilme, yeni beceri ve bilgi edinebilme) bugün artık Batı'da ve Japonya'da orta öğretimde okuyanlardan bekleniyor. Onlardan manevi değerler sahibi olmaları da bekleniyor. Fanatik (bağnaz) olmadan dinine bağlı, milletinin geçmişine anlam vermesini bilen, içinde yaşadığı güne güven duyan ve ilerisi için ümit dolu bir "Vizyon" (ülkü) sahibi olan bir nesil yetiştirme yarışı var. Ayak uyduramayanların vay haline.

Amerika'nın belli belirsiz düşüşe geçişini inceleyen Prof. R.D. Lamm, "Eğitim sisteminde ve düzeyinde bugün 2. sraya düşen bir millet, Yarın Ekonomide de ikinciliğe mahkûm olacaktır" diyor^(*). Ya Türkiye gibi, bugün eğitimde 2. bile olamayan bir ülke?

ÖĞRENMEK, KAVRAMAK, ANLAMAK

Eğitim deyince de, ilk anlamamız gereken konu "anlamak"tır.

Farkedilen bir olayın gerçekte ilgisini beynin kavramak için yaptığı işlemler, **öğrenmek** için yapılanlardan farksızdır: beynimiz, olayın da, bilginin de **yapısını "görür"**, bir düzene, **sraya koyar** ve nihayet **bağlantılarını kurar**. Bunlar bir bütündür ve sade bir veya iki boyutla yetinen öğretim öğretmez.

^(*) *The Years Ahead, 1993, sah. 19.*